

and prevention of crimes; implementation of measures to increase the effectiveness of the participation of specialists of expert services in conducting investigative actions and operational-search measures. There is also indicated on improving research activities and introducing into practice new technical and forensic tools, forensic methods and techniques. Conducting forensic records, analytical and organizational work based on the introduction of modern automated systems and technologies; synthesis and dissemination of best practices and analysis of expert practice; improving the selection, training and placement of employees of expert units, strengthening official and executive discipline. Intensification of interaction between the expert services of the Ministry of Internal Affairs with other departments of the internal affairs bodies, as well as with other law enforcement agencies, including at the interstate level is described.

Key words: forensic activity, research work, expert institutions, expert research.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.12>

УДК 343.148

Олександр Анатолійович Кравченко
кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри
кримінального права, процесу та криміналістики

E-mail: kravaleks@ukr.net

Руслана Олегівна Заверико
аспірантка кафедри
кримінального права, процесу та криміналістики

E-mail: zaverikoruslana@gmail.com

*Інститут права імені Володимира Сташиса
Класичний приватний університет*

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті на підставі аналізу наукових джерел, судово-слідчої практики та законодавства авторами розглянуто концептуальне питання уточнення процедури комплексної оцінки висновку експерта у кримінальному провадженні. Відмінною рисою зазначеної процедури є наступне: на першому етапі вивчається процесуальна форма висновку експерта, на другому – його зміст, фактичні дані на підставі яких встановлюється наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Ключові слова: *призначення експертизи, висновки експерта, оцінка висновку експерта, належність, допустимість, достовірність, достатність висновку експерта.*

Важливе місце в кримінальному судочинстві займає експертиза, її функція полягає у вирішенні на підставі спеціальних пізнань і навичок питань, що виникають під час розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень.

Відповідно до ст. 84 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) висновки експертів є процесуальними джерелами доказів у кримінальному провадженні, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню [1].

Частиною другою, ст. 91 КПК України регламентовано, що доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Відповідно до ст. 94 КПК України оцінка доказів, зокрема, висновку експерта, належить до виняткової компетенції слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, які за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення. Жоден доказ не має наперед встановленої сили.

Частиною сьомою, ст. 101 КПК України передбачено, що висновок експерта надається у письмовій формі, але кожна сторона має право звернутися до суду з клопотанням про виклик експерта для допиту під час судового розгляду для роз'яснення чи доповнення його висновку.

У частині першій, ст. 356 КПК України передбачено, що суд має право викликати експерта для допиту для роз'яснення висновку. Третьою частиною ст. 356 КПК України регламентована можливість постановки питань експерту щодо наявності у нього спеціальних знань та кваліфікації з досліджуваних питань (освіти, стажу роботи, наукового ступеня тощо), дотичних до предмета його експертизи; використаних методик та теоретичних розробок; достатності відомостей, на підставі яких готувався висновок; наукового обґрунтування методик та методів, за допомогою яких експерт зробив висновок; правильності застосування принципів та методів до фактів кримінального провадження; інші питання, що стосуються достовірності висновку.

Зміст опрацьованих публікацій свідчить про те, що висновки експертизи які ґрунтуються на спеціальних, наукових знаннях експерта, призвели до появи в науці кримінального процесу різних точок зору щодо змісту оцінки висновку експерта. Місце та значення висновку експерта, як кінцевого продукту проведеної під час розслідування злочинів судової експертизи, вивчали такі провідні вчені-криміналісти, як Ю.П. Аленін, Р.С. Белкін, А.І. Вінберг, А.Ф. Волобуєв, В.І. Галаган, В.П. Колмаков, М.В. Костицький, Н.І. Клименко, М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, М.А. Погорецький, М.В. Салтевський, М.Я. Сегай, С.М. Стахівський, В.В. Тіщенко, В.Ю. Шепітько, М.Є. Шумило. У працях цих та інших вчених висновок

судової експертизи оцінюється у двох напрямках: наукової достовірності висновку і доказового значення висновків експерта.

Проте, окремі питання цієї проблематики підлягають подальшому з'ясуванню, зокрема на сьогодні для ефективного використання висновків експертів у кримінальному провадженні стає необхідним оновлення досліджень щодо уточнення процедури комплексної оцінки висновку експерта.

Мета статті полягає у необхідності уточнення процедури комплексної оцінки висновку експерта у кримінальному провадженні. Відмінною рисою зазначеної процедури є наступне: на першому етапі вивчається процесуальна форма висновку експерта, на другому – його зміст, фактичні дані на підставі яких встановлюється наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Висновок експерта має ретельно оцінюватися, зважаючи на буквальне тлумачення ст. 94 КПК України в якій зазначено, що оцінці підлягає доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності фактичних даних, що містяться в ньому. Аналіз зазначеної норми надає підстави стверджувати про існування двох етапів комплексної оцінки висновку експерта. Вчена О.М. Дуфенюк, яка обґрунтовано зазначає, що відмінною рисою цих етапів є таке: на першому етапі вивчається форма висновку; на другому – його зміст (фактичні дані на підставі яких встановлюється наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню) [2, с. 71].

На сьогодні у судовій практиці існують такі сталі критерії оцінки доказу – висновку експерта: належності, ст. 85 КПК України, допустимості ст.ст. 86-90 КПК України (розв'язання питання дотримання законодавства під час призначення та проведення експертизи); достовірності (визначення наукової обґрунтованості і вмотивованості висновку); достатності (визначення повноти проведеного дослідження, його якості, застосовані наукові методи (наскільки вони відповідають розвитку науки)).

Розглядаючи критерій оцінки належності висновку експерта, зазначимо, що він залежить від змісту наданих висновків щодо підтвердження чи спростування певних обставин; підтвердження достовірності, чи недостовірності інших доказів; можливості чи неможливості використання інших доказів.

Критерій оцінки допустимості висновку експерта потребує більш розгорнутого аналізу. По-перше, він передбачає встановлення факту дотримання вимог Конституції України та Кримінального процесуального кодексу України під час призначення та проведення експертизи. Згідно з частиною 1, ст. 242 КПК України експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, яких залучають сторони кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 цього Кодексу, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права.

По-друге, зі змісту норм КПК України та доктринальних підходів у науці кримінально-процесуального права очевидним є те, що допустимість можна розглядати як властивість доказів, яка забезпечує правомірність їх використання для досягнення завдань кримінального судочинства і визначається чинним кримінально-процесуальним законодавством. Слушною є точка зору І. Л. Чупрікової про те, що допустимість доказів встановлюється у кожному окремому випадку шляхом визначення, чи отриманий доказ належним (уповноваженим) суб'єктом, законним способом чи в належній процесуальній формі [3, с. 12]. Умовою допустимості висновку експерта є дотримання процесуальної форми проведення експертизи та складання висновку, а саме: дотримання вимог кримінального процесуального закону; належне процесуальне оформлення призначення експертизи (постанова, ухвала, клопотання сторін тощо); процесуальна самостійність та індивідуальна відповідальність експерта за наданий ним висновок; безпосередність дослідження; об'єктивність і достовірність проведеного дослідження та висновку; належне процесуальне оформлення результатів експертного дослідження [4, с. 152].

Підставами визнання недопустимості висновку експерта є: відсутність зареєстрованого в ЄРДР кримінального провадження; об'єкт експертизи було вилучено із істотним порушенням кримінального процесуального законодавства у результаті проведення слідчих (розшукових дій); відсутність відповідного судового рішення чи рішення органу досудового розслідування, або договору з експертом чи експертною установою – якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб; залучення до проведення судової експертизи та виконання обов'язків судового експерта особи, визнаної в установленому законом порядку недеєздатною, а також та, яка має не зняту або не погашену судимість, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією або дисциплінарне стягнення у вигляді позбавлення кваліфікації судового експерта; проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз не в державних спеціалізованих установах [5]; порушення вимог ст. 69 КПК України, в якій забороняється бути експертами особам, які перебувають у службовій або іншій залежності від сторін кримінального провадження або потерпілого; невиконання вимог ст. 290 КПК України щодо відкриття матеріалів іншій стороні.

Зазначений перелік можливих порушень може звести нанівець зусилля сторін обвинувачення та захисту, експертів і суду в отриманні такого доказу як висновок експерта.

Критерій достовірності висновку експерта передбачає відповідність отриманих даних дійсності, відсутність у висновку експерта суперечностей матеріалам справи. Саме тут виникає найбільше труднощів для суб'єкта оцінки доказів, оскільки методологія отримання фактичних даних під час експертизи є специфічною, вузькоспеціалізованою діяльністю яка є незрозумілою для нефахівця та по суті стає перепоною для достовірної оцінки дійсності отриманих результатів експертного дослідження. Така об'єктивна реальність свідчить про те, що сумніви щодо достовірності

висновку експерта завжди будуть, втім, якщо є обґрунтовані підстави недостовірності висновку експертизи, такий висновок не може бути використаний у процесі доказування. Внаслідок цього виникає необхідність проведення додаткових процесуальних дій спрямованих на отримання даних, які підтверджують чи спростовують висновок експертизи. Серед таких дій є призначення повторної експертизи.

У зв'язку з тим, що питання достовірності висновку експерта окремо у КПК України не розглядається, зважаючи на специфіку такого джерела доказів як висновок експерта, підтримуємо думку тих науковців, які вважають за необхідне доповнити КПК України правовою нормою «з'ясування достовірності висновку експерта», передбачивши при цьому особливості ініціювання сторонами кримінального провадження допитів та одночасних допитів експертів на стадії досудового розслідування та судового розгляду справи, можливості постановки запитань експерту, надання відомостей, що підтверджують кваліфікацію експерта. На жаль, сьогодні на етапі досудового розслідування таких можливостей допиту експертів немає, що не відповідає принципам змагальності на досудовому етапі кримінального провадження. Вважаємо за доцільне, повним чином гарантувати сторонам обвинувачення та захисту набір процесуальних інструментів для реалізації своєї позиції у змагальному процесі на всіх його стадіях.

Домінуючу роль щодо критерію оцінки достатності доказів у висновку експерта виконує суб'єктивна думка ініціатора експертного дослідження, його внутрішнє переконання, що визначає різний підхід до оцінки фактичних даних у зв'язку з різним рівнем знань і досвідом. Правова спільнота постійно працює над розробкою певних стандартів, правових позицій, а вищі органи судової влади – роз'яснень та рекомендацій щодо конкретних видів справ.

Доказове значення висновку експерта відображає: по-перше, його місце в системі інших доказів, які є у кримінальному провадженні; по-друге, рівень аргументованості результатів експертних досліджень; по-третє, забезпечення можливості його логічного сприйняття та розуміння слідчим, прокурором, слідчим суддею, іншими учасниками кримінального процесу. Доказове значення висновку експерта, на думку вчених, також полягає у тому, що висновок може перешкоджати уповноваженій особі ухвалювати необґрунтоване процесуальне рішення у кримінальному провадженні, а також унеможливити відхилення результатів експертизи без достатніх на це підстав. Також у тексті висновку експерт має надати аргументовану оцінку результатів проведених досліджень, обґрунтувати висновки, сформулювати інтегровану картину опису перебігу та результатів дослідження [6].

Відомості, які містяться у висновку експерта, можуть бути використані не тільки у кримінально-процесуальному (джерело доказів), а й у кримінально-правовому (джерело відомостей про об'єктивні й суб'єктивні ознаки злочину), криміналістичному (засіб перевірки версій, моделювання та реконструкції, подолання протидії розслідуванню тощо), та кримінологічному (основа профілактичної роботи експерта) аспектах [7, с. 26].

Оцінці підлягають усі частини висновку експерта (вступна, дослідницька та заключна), а не тільки кінцеві результати. При цьому доказове значення

висновку експерта оцінюється не тільки зі сторони його змісту, а й чіткого дотримання порядку залучення експерта та проведення експертизи, порушення якого позбавляє висновок експерта доказового значення, про що свідчить судова практика, а саме: відхилення висновків як джерел доказів судом у наслідок того, що експерт вийшов за межі своїх знань і присвоїв собі неприцятанні функції судових чи слідчих органів щодо оцінки наявних у справі доказів [8, с. 7].

Окреслимо основні параметри, за якими аналізується висновок експерта як джерело доказів. У вступній частині підлягають аналізу повнота і чіткість опису об'єктів, що надійшли на дослідження; відповідність питань, поставлених перед експертом у документі про призначення експертизи, а також питань, що вирішувались із ініціативи експерта; повнота даних, що стосується особи експерта та його кваліфікації; обґрунтованість клопотань про надання додаткових матеріалів.

У дослідницькій частині аналізуються правильність та обґрунтованість схеми дослідження, методів і методик дослідження, послідовність застосування методів, відповідність сучасному стану методичного забезпечення певного виду судової експертизи; логічна послідовність викладення, взаємозв'язок між окремими етапами дослідження; дотримання термінологічної точності в описуванні ходу та результату дослідження; повнота дослідження (достатність встановлення ознак для формулювання висновку); наявність та обґрунтованість експертної оцінки результатів дослідження; якість, наглядність та переконливість наявних ілюстрацій.

У заключній частині підлягають аналізу аргументованість та обґрунтованість висновків, відповідність результатам дослідження та поставленим питанням.

Вважаємо, що висновок експерта завжди має піддавати розумному сумніву на предмет відсутності методологічних, гносеологічних, процесуальних, операційних чи інших помилок. Правники визначають такі помилки експерта, зокрема: висновок не є логічним наслідком проведеного дослідження; невідповідність дослідницької частини та висновків; надання висновку за недостатньої кількості чи низької якості порівняльних зразків; неправильна оцінка збігів або розбіжностей; неправильна оцінка інформативності виявлених ознак; неповнота відомостей про експерта, який провів експертизу; недостатній (неповний) опис об'єктів, поданих на експертизу; відсутність докладного опису проведення дослідження [9, с. 101-102].

Оцінка доказів, зокрема, висновку експерта, належить до виняткової компетенції слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, які за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення. Висновок експерта має ретельно оцінюватися й зважаючи на буквальне тлумачення ст. 94 КПК України в якій зазначено, що оцінці підлягає доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності фактичних даних, що містяться в ньому. Аналіз зазначеної норми надає

підстави стверджувати про існування двох етапів комплексної оцінки висновку експерта відмінною рисою яких є наступне: на першому етапі вивчається форма висновку, на другому – його зміст (фактичні дані на підставі яких встановлюється наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню). Критерій оцінки належності висновку експерта залежить від змісту наданих висновків щодо підтвердження чи спростування певних обставин; підтвердження достовірності, чи недостовірності інших доказів; можливості чи неможливості використання інших доказів.

Умовою допустимості висновку експерта є дотримання процесуальної форми проведення експертизи та складання висновку, а саме: дотримання вимог кримінального процесуального закону; належне процесуальне оформлення призначення експертизи (постанова, ухвала, клопотання сторін тощо); процесуальна самостійність та індивідуальна відповідальність експерта за наданий ним висновок; безпосередність дослідження; об'єктивність і достовірність проведеного дослідження та висновку; належне процесуальне оформлення результатів експертного дослідження.

Об'єктивна реальність свідчить про те, що сумніви щодо достовірності висновку експерта завжди будуть, втім, якщо є обґрунтовані підстави недостовірності висновку експертизи, такий висновок не може бути використаний у процесі доказування. Як наслідок цього виникає необхідність проведення додаткових процесуальних дій спрямованих на отримання даних які підтверджують чи спростовують висновок експертизи, серед таких дій є призначення повторної експертизи.

Домінантну роль щодо критерію оцінки достатності доказів у висновку експерта виконує суб'єктивна думка ініціатора експертного дослідження, його внутрішнє переконання, що визначає різний підхід до оцінки фактичних даних у зв'язку з різним рівнем знань і досвідом.

Перелік посилань

References

1. *Кримінальний процесуальний кодекс України* від 13.04.2012 № 4651–VI (зі змінами та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4651-17>.

1. *Criminal Procedure Code of Ukraine* dated April 13, 2012 No. 4651 – VI (as amended). *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2013. No. 9–10, 11–12, 13. Art. 88. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4651-17>. (In Ukrainian).

2. *Дуфенюк О. В.* Експертиза у кримінальному провадженні за законодавством України та Польщі: порівняльне дослідження: монографія. Львів: ЛьвДУВС. 2018. С. 71.

2. *Dufenyuk, O. V.* (2018). Examination in criminal proceedings under the laws of Ukraine and Poland: comparative study. Monograph. Lviv: LvivDUVS. P. 71. (In Ukrainian).

3. *Чупрікова І. Л.* Допустимість доказів у світлі нового Кримінального процесуального кодексу: дис. ...канд. юрид. наук. Одеса: Нац. ун-т «ОЮА». 2016. С. 12.

3. *Chuprikova, I. L.* (2016). Admissibility of evidence in new Criminal Procedure Code. *Candidate's thesis*. Odesa: Nat. University OUA. P. 12. (In Ukrainian).

4. Давидова Д. В., Волобуєва О. О. Висновок експерта як процесуальне джерело доказів: окремі аспекти теорії та практики. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 152.
4. Davydova, D. V., Volobuieva, O. O. (2015). Expert report as a processual source of evidence: selected aspects of theory and practice. *South Ukrainian Law Journal*. No. 2. P. 152. (In Ukrainian).
5. Закон України «Про судову експертизу», із змінами, внесеними згідно із Законами на 04.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
5. Law of Ukraine “On Forensic Examination”, as amended by the Laws on 03/04/2020. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. (In Ukrainian).
6. Моїсєєв О. М. Аргументаційні властивості висновку експерта і шляхи підвищення його доказового значення. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2707/%CE>.
6. Moisieiev, O. M. Argumentative properties of the expert’s report and ways to increase its probative value. Retrieved from <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2707/%CE>. (In Ukrainian).
7. Щербаківський М. Г. Напрями використання судових експертиз у кримінальному процесі. *Криміналістика і судова експертиза*. 2016. Вип. 61. С. 24–30.
7. Shcherbakovskiy, M. H. (2016). Areas of use of forensic examination in criminal proceedings. *Forensics and Criminalistics*. Issue 61. P. 24–30. (In Ukrainian).
8. Чорноус Ю. М., Лопата О. А. Поняття та завдання судово-експертної діяльності у сучасних реаліях. *Криміналістика і судова експертиза*. 2016. Вип. 61. С. 7.
8. Chornous, Y. M., Lopata, O. A. (2016). Concept and tasks of forensic activity in modern realities. *Forensics and Criminalistics*. Issue 61. P. 7. (In Ukrainian).
9. Арешонков О. В. Проблеми при проведенні криміналістичних експертиз, різновиди, причини виникнення та шляхи попередження. *Криміналістика і судова експертиза*. 2016. Вип. 61. С. 101–102.
9. Areshonkov, O. V. (2016). Problems in conducting forensic examinations, varieties, causes and ways of prevention. *Forensics and Criminalistics*. Issue 61. P. 101–102. (In Ukrainian).

КОМПЛЕКСНАЯ ОЦЕНКА ЗАКЛЮЧЕНИЯ ЭКСПЕРТА В УГОЛОВНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

**А. А. Кравченко
Р. О. Заверико**

В статье на основании анализа научных источников, судебной-следственной практики и законодательства авторами рассмотрен концептуальный вопрос относительно уточнения процедуры комплексной оценки заключения эксперта в уголовном производстве. Отличительной особенностью данной процедуры является следующее: на первом этапе изучается процессуальная форма заключения эксперта, на втором – его содержание, фактические данные, на основании которых устанавливается наличие или отсутствие фактов и обстоятельств, имеющих значение для уголовного производства и подлежат доказыванию.

Критерий оценки принадлежности к выводу эксперта зависит от содержания предоставленных выводов относительно подтверждения или опровержения определенных обстоятельств; подтверждение достоверности

или недостоверности других доказательств; возможности или невозможности использования других доказательств.

Условием допустимости заключения эксперта является соблюдение процессуальной формы проведения экспертизы и составления заключения, а именно: соблюдение требований уголовного процессуального закона; должное процессуальное оформление назначения экспертизы (постановление, определение, ходатайства сторон и т.п.); процессуальная самостоятельность и индивидуальная ответственность эксперта за предоставленное им заключение; непосредственность исследования; объективность и достоверность проведенного исследования и заключения; должное процессуальное оформление результатов экспертного исследования.

Объективная реальность свидетельствует о том, что сомнения в достоверности заключения эксперта всегда будут, впрочем, если есть обоснованные основания недостоверности заключения экспертизы, такой вывод не может быть использован в процессе доказывания. Как следствие этого возникает необходимость проведения дополнительных процессуальных действий, направленных на получение данных, которые подтверждают или опровергают заключение экспертизы, среди таких действий имеет место назначение повторной экспертизы.

Доминантную роль по критерию оценки достаточности доказательств в заключении эксперта выполняет субъективное мнение инициатора экспертного исследования, его внутреннее убеждение, что определяет разный подход к оценке фактических данных в связи с различным уровнем знаний и опытом.

Ключевые слова: назначение экспертизы, заключение эксперта, оценка заключения эксперта, принадлежность, допустимость, достоверность, достаточность заключения эксперта.

COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF EXPERT CONCLUSION IN CRIMINAL PROCEEDINGS

**O. Kravchenko
R. Zaveryko**

The authors of the article on the basis of analysis of scientific sources, forensic practice and legislation considers the conceptual issue of specifying the procedure of comprehensive evaluation of expert's conclusion in criminal proceedings. There is a distinguishing features of this procedure is the following: the first stage examines the procedural form of the expert's conclusion, the second – its content, the factual data on the basis of which the presence or absence of facts and circumstances relevant to criminal proceedings and subject to be proved.

The criterion for assessing whether an expert's conclusion is appropriate depends on the content of the conclusions provided to confirm or refute certain circumstances; confirmation of the reliability or inaccuracy of other evidence; the possibility or inability to use other evidence.

The condition for the admissibility of an expert's conclusion is compliance with the procedural form for conducting the examination and drawing up a conclusion, namely: compliance with the requirements of the criminal procedural law; due process registration of the appointment of the examination (decision, determination, petitions of the parties, etc.); the procedural independence and individual

responsibility of the expert for the conclusion provided by him/her; immediacy of research; objectivity and reliability of the of the conducted research and conclusion; due documentation of the results of expert's research.

Objective reality indicates that doubts about the reliability of the expert's conclusion will always be, however, if there are reasonable grounds for the unreliability of the expert's conclusion, such a conclusion cannot be used in the process of proving. Consequently, there is a need for additional procedural actions aimed at obtaining data that confirm or refute the conclusion of the examination, among such actions is the appointment of a repeated examination.

The dominant role in the criterion for assessing the sufficiency of evidence in the expert's conclusion is played by the subjective conclusion of the initiator of the expert research, his/her inner conviction, which determines a different approach to the assessment of evidence in connection with a different level of knowledge and experience.

Key words: appointment of examination, expert conclusion, assessment of expert conclusion, affiliation, admissibility, reliability, sufficiency of expert conclusion.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.13>

УДК 658.56:343.98

Андрій Олександрович Полтавський
помічник директора

E-mail: a.poltavskyi@kndise.gov.ua
ORCID 0000-0002-4401-8996

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерство юстиції України*

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ДОКУМЕНТУВАННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ УСТАНОВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

У статті висвітлено результати науково-дослідної роботи з питань документування систем управління якістю, що проводилася в Київському НДІСЕ Міністерства юстиції України. За результатами аналізу міжнародних стандартів систем управління якістю; міжнародних стандартів, що забезпечують допоміжною інформацією установи, підприємства та організації, що запроваджують системи управління якістю; міжнародних стандартів та інших документів, що регламентують вимоги за певними видами професійної діяльності, вперше було класифіковано документи систем управління якістю державних спеціалізованих установ, що здійснюють експертне забезпечення правосуддя в Україні.

Ключові слова: класифікація документів, документування, системи управління якістю, експертне забезпечення правосуддя.